Europa-Parlamentet
2019-2024

Retsudvalget

2023/2113(INI)

29.11.2023

UDTALELSE

fra Retsudvalget

til Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

om betænkning om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2023
(2023/2113(INI))

Ordfører for udtalelse (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Associeret udvalg – forretningsordenens artikel 57

PA_NonLeg

FORSLAG

Retsudvalget opfordrer Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender, som er korresponderende udvalg, til at optage følgende forslag i det beslutningsforslag, det vedtager:

Generelt

1. minder om, at Unionens retlige struktur er baseret på den grundlæggende forudsætning, at hver medlemsstat deler et sæt fælles værdier, som EU bygger på, med alle de øvrige medlemsstater, som anført i artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union[1]; minder endvidere om, at retsstatsprincippet, som er forankret i EU's primære ret og yderligere defineret i EU-Domstolens retspraksis, er beslægtet med demokrati og grundlæggende rettigheder; minder om, at retsstatsprincippet og den regelbaserede internationale orden er afgørende for at kunne bekæmpe fremvæksten af autoritære regimer og overtrædelser af folkeretten og bistå med at konsolidere demokratiske strukturer og værne om menneskerettighederne; understreger, at ethvert tilbageskridt med hensyn til retsstatsprincippet, som er baseret på magtens deling og afbalancering, i en given medlemsstat i væsentlig grad påvirker det fælles område med frihed, sikkerhed og retfærdighed samt gensidig tillid og gensidig anerkendelse som ledende principper i EU-retten på dette område[2];

2. glæder sig over Kommissionens fjerde rapport om retsstatssituationen ("rapporten") og mener, at den regelmæssige gennemgang af retsstatsprincippet er et vigtigt overvågningsredskab; understreger i denne forbindelse betydningen af, at Kommissionen anvender klare og objektive kriterier, når den foretager sin vurdering, hvorved man undgår påstande om ulige behandling af medlemsstaterne eller anvendelse af selektive data; glæder sig i denne forbindelse over Kommissionens tilgang til at modtage bidrag fra medlemsstaterne og dermed fremme en fælles dialog; glæder sig over den nye klassificering med fire kategorier, som Kommissionen har vedtaget med hensyn til måling af fremskridt med hensyn til tidligere anbefalinger: a) ingen fremskridt, b) visse fremskridt, c) betydelige fremskridt og d) fuld gennemførelse; påpeger i lyset af de problemer, der er forbundet med medlemsstaternes indsamling af statistiske data, nytten af Europarådets redskaber såsom rapporterne fra Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvæsen under Europarådet (CEPEJ)[3], hvorved der så vidt muligt skabes konvergens mellem de forskellige datainput;

Retlige anliggender

3. anerkender den betydning, som rapportering om retsstatsprincippet tillægger retssystemerne, navnlig med hensyn til dommeres lovlighed, uafhængighed og upartiskhed og udnævnelse af dommere, forfremmelser, afskedigelser og afgørelser; erkender, at der ikke findes et fælles EU-system for udnævnelse af dommere; minder

[1] Se udtalelse 2/2013 fra Den Europæiske Unions Domstol (plenum) af 18. december 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, præmis 168.
[2] Ibid., præmis 191.
[3] CEPEJ's evalueringscyklusser.

imidlertid om, at alle medlemsstater skal overholde Europarådets[4] og EU-Domstolens[5] minimumsstandarder; understreger i denne forbindelse betydningen af uafhængige domstolsråd, som skal bestå af et betydeligt flertal af dommere, der vælges af deres kolleger, og som har betydelige beføjelser med hensyn til udvælgelse, forfremmelse og disciplinære procedurer for dommere; beklager dybt, at ikke alle medlemsstater har opfyldt deres forpligtelser fuldt ud i denne henseende; beklager dybt den ødelæggende virkning, som dette har haft for uafhængigheden og integriteten af disse landes retsvæsener;

4. anerkender, at næsten to tredjedele af de henstillinger, der blev fremsat i 2022 vedrørende betydelige reformer, er blev fulgt op i en eller anden udstrækning; er dog bekymret over, at en række af de punkter, der blev fremsat i den tidligere rapport om retsstatssituationen, fortsat er uløste; opfordrer indtrængende Kommissionen til at fortsætte sin omhyggelige overvågning af medlemsstaternes retlige rammer med henblik på at vurdere, om de er i overensstemmelse med ovennævnte henstillinger, og opfordrer endvidere Kommissionen til at insistere mere på gennemførelsen af disse kritiske reformer i tilfælde, hvor medlemsstaternes systemer ikke opfylder de foreskrevne standarder; opfordrer Kommissionen til at tage yderligere skridt til at følge helt op på de henstillinger, som Parlamentet fremsatte i sine tidligere beslutninger;

5. glæder sig over den vedvarende støtte, der ydes til de relevante interessenter via målrettede programmer såsom programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier; glæder sig over finansieringsstøtten under programmet Justice til retligt samarbejde inden for civil- og strafferetlige sager og til at bidrage til videreudvikling af det europæiske område med retfærdighed med henblik på at styrke demokratiet, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder;

6. opfordrer indtrængende Kommissionen til at investere mere i bevidstgørelse om Unionens værdier og relevante redskaber, herunder årsrapporten, især i lande hvor der er alvorlig grund til bekymring;

7. anerkender, at der i den seneste rapport kan konstateres en vis grad af fremskridt med hensyn til retsvæsenets uafhængighed i en række forskellige medlemsstater; glæder sig i denne forbindelse over tilbageholdelsen af EU-midler, hvis det er nødvendigt, i henhold til konditionalitetsmekanismen[6], som bekræftet af EU-Domstolen[7], eller under genopretnings- og resiliensfaciliteten[8]; påpeger imidlertid, at overtrædelser af retsvæsenets uafhængighed stadig giver anledning til bekymring i nogle medlemsstater,

---

[4] Briefing "Council of Europe standards on judicial independence", Europa-Parlamentet, Generaldirektoratet for Parlamentarisk Forskning, 25. maj 2021.
[5] F.eks. Domstolens dom (Store Afdeling) af 27. februar 2018 i sag C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* mod *Tribunal de Contas*, ECLI:EU:C:2018:117, eller Domstolens dom (Store Afdeling) af 19. november 2019, *A.K.* mod *Krajowa Rada Sądownictwa*, forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982. Se også briefing "European Court of Justice case law on judicial independence", Europa-Parlamentet, Generaldirektoratet for Parlamentarisk Forskning, 19. juli 2021.
[6] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget (EUT L 433I af 22.12.2020, s. 1).
[7] Se Domstolens dom (plenum) af 16. februar 2022, *Ungarn* mod *Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, og Domstolens dom (plenum) af 16. februar 2022, *Polen* mod *Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.
[8] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

såsom igangværende disciplinærsager mod dommere for indholdet af deres afgørelser, problemer med sammensætningen af domstolsråd og med sammensætningen af de højeste nationale domstole i lyset af princippet om en domstol, der er oprettet ved lov osv.;

8. minder om, at et effektivt og retfærdigt retssystem, der sikrer adgang til domstolsprøvelse for alle, kræver et passende budget og finansiering af retsvæsenets organer; beklager, at rapporten stadig viser, at der findes alvorlige mangler i denne henseende, og at det navnlig hæmmer afgørelsen af højt profilerede korruptionssager; understreger imidlertid, at der også skal være tilstrækkelig retshjælp og retsmidler til rådighed for borgerne; opfordrer i denne forbindelse Kommissionen til i den næste rapport om retsstatssituationen at medtage vurderinger af anvendelsen af gældende EU-ret om retshjælp i civil- og strafferetlige sager, såsom Rådets direktiv 2003/8/EF af 27. januar 2023 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med sådanne tvister[9], da EU-Domstolens retspraksis viser, at der stadig er tvivl om fortolkningen heraf;

9. minder om, at også anklagemyndigheder, uanset deres placering i det nationale system for fordeling af beføjelser mellem tre forvaltningsgrene, skal være uafhængige af unødigt politisk pres; bemærker, at der er gjort visse fremskridt i nogle medlemsstater; beklager imidlertid, at der stadig findes systemer, hvor regeringen kan udstede bindende afgørelser til anklagere i særlige tilfælde, hvor embedsperioden er knyttet til en politisk proces, eller hvor funktionerne som minister og offentlig anklager kombineres, hvilket giver mulighed for utilbørlig politisk indflydelse og skaber problemer med gensidig anerkendelse[10];

10. understreger navnlig, at spørgsmålet om "svingdørssituationer" ikke kun er begrænset til bekymringer om tidligere ministre, der skifter til den private sektor efter deres embedsperiode i et offentligt embede, men omfatter situationer, hvor enkeltpersoner kan påtage sig kritiske roller inden for retsvæsenet eller anklagemyndigheden umiddelbart efter deres tjeneste som ministre eller tilknytning til et politisk parti;

11. opfordrer Kommissionen til at tage behørigt hensyn til sådanne eksempler i sine kommende rapporter om retsstatsprincippet i Den Europæiske Union; opfordrer indtrængende Kommissionen til kraftigt at opfordre medlemsstaterne til at afstå fra denne praksis, navnlig ved at gennemføre retlige bestemmelser, der proaktivt forhindrer tidligere ministre og højtstående politiske personligheder i at indtage ledende stillinger inden for de øverste domstole eller anklagemyndigheden, og derved sikre disse vitale institutioners uafhængighed og integritet;

Bekæmpelse af korruption

12. understreger, at bekæmpelse af korruption er grundlæggende for at opretholde retsstatsprincippet og bevare borgernes tillid til offentlige institutioner; minder yderligere om, at for at kunne have virkningskraft kræver dette solide retlige og

[9] EFT L 26 af 31.1.2003, s. 41, og den tilhørende berigtigelse (EUT L 32 af 7.2.2003, s. 15).
[10] F.eks. udtalelse nr. 9 af 17. december 2014 fra Europarådets rådgivende anklagekomité om "European norms and principles concerning prosecutors" (europæiske normer og principper vedrørende anklagere).

administrative antikorruptionsrammer baseret på integritet, gennemsigtighed og ansvarsplacering inden for det offentlige liv, herunder især, hvor det er relevant, fremlæggelse af interesseerklæringer og beskyttelse af whistleblowere;

13. anfører, at korruption er en trussel, der kan ødelægge demokratier og undergrave borgernes tillid til institutioner og skal bekæmpes i alle dens former; påpeger, at korruption er den mest gængse måde, hvorpå organiserede kriminelle infiltrerer og tager styring med økonomien; er bekymret over, at den seneste rapport viser enten ingen eller kun meget langsomme fremskridt med hensyn til foranstaltninger til forebyggelse af korruption i flere medlemsstater; er yderst bekymret over modstanden mod at oprette registre over lobbyister, åbenhedsregistre og passende systemer for formueangivelser fra indehavere af offentlige embeder og højtstående embedsmænd samt over den manglende politiske vilje til at indføre strenge regler inden for svingdørspolitikker; fremhæver i denne forbindelse betydningen af en gennemsigtig lovgivningsprocedure med vidtrækkende aktindsigt og regler for at sikre den højeste grad af gennemsigtighed og ansvarlighed i offentlige forvaltninger og offentlig beslutningstagning med henblik på at forebygge korruption[11];

14. opfordrer i denne forbindelse også alle EU-institutioner til at overholde de højest mulige standarder med henblik på at forebygge korruption, såsom bl.a. oprettelse af et effektivt etisk organ i EU, fuld anvendelse af forordning (EF) nr. 1049/2001[12] om aktindsigt og fuld anvendelse af konditionalitetsprincippet for så vidt angår EU's åbenhedsregister; opfordrer medlemsstaterne til hurtigst muligt at forsøge at nå til enighed om det foreslåede direktiv om bekæmpelse af korruption med henblik på at etablere fælles homogene rammer for adfærdskodekser, standarder for forebyggelse af interessekonflikter og regler til at sikre procedurernes gennemsigtighed;

15. anerkender den betydelige stigning i de seneste års kvantitative betydning af de midler, der er afsat af Den Europæiske Union, herunder NextGenerationEU-midlerne; anerkender, at tilstedeværelsen af lovbestemmelser i medlemsstaternes lovgivning, der har til formål at forhindre misbrug af disse midler, har fået den allerstørste betydning;

16. minder om, at ingen sektor er uden risiko for korruption, således heller ikke dem der forvalter store offentlige midler eller adgang til kritisk infrastruktur og -tjenester såsom sundhedsvæsenet og anlægsbranchen; fremhæver, at organiserede kriminelle grupper indtager en stadig vigtigere rolle i disse aktiviteter, som indbefatter forfalskning, piratvirksomhed og overtrædelser af den intellektuelle ejendomsret, som er vokset enormt inden for det digitale miljø; minder om, at kriminelle grupper involveret i disse ulovlige handlinger ofte bruger profitten til at finansiere andre illegale aktiviteter;

17. opfordrer Kommissionen til som led i sine kommende rapporter om retsstatssituationen at indarbejde en evaluering af udviklingen i medlemsstaternes lovgivning i de seneste år vedrørende tilsyn med passende anvendelse af offentlige midler samt de retlige

[11] Se i denne forbindelse artikel 3 i forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 3. maj 2023 om bekæmpelse af korruption, om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2003/568/RIA og konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, der involverer tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber eller i Den Europæiske Unions medlemsstater, og om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1371 (COM(2023)0234).

[12] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1049/2001 af 30. maj 2001 om aktindsigt i Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens dokumenter (EFT L 145 af 31.5.2001, s. 43).

mekanismer, der er indført for at imødegå enhver uretmæssig anvendelse af offentlige midler;

18. minder om Parlamentets betydelige opbakning til oprettelsen af Den Europæiske Anklagemyndighed (EPPO); anerkender den vigtige rolle, som EPPO indtager som et uafhængigt EU-organ vedrørende efterforskning, tiltale og retsforfølgelse for forbrydelser, der vedrører Unionens finansielle interesser; fremhæver, at EPPO, siden myndigheden indledte sit virke den 1. juni 2021, har registreret mere end 4 000 kriminalanmeldelser fra de deltagende EU-medlemsstater og private parter og har åbnet over 929 efterforskningssager (pr. juni 2022);

19. opfordrer endvidere indtrængende Kommissionen til i tilfælde, hvor det konstateres, at beskyttelsesniveauet for offentlige midler er blevet sænket, straks at samarbejde med den eller de berørte medlemsstater og anmode om en hurtig gennemførelse af de nødvendige foranstaltninger til at rette op på denne situation;

Civilsamfundet

20. minder om sin beslutning af 11. november 2021 om styrkelse af demokrati og mediefrihed og -pluralisme i EU, hvori Parlamentet opfordrede Kommissionen til at fremsætte en pakke af både blød og hård lovgivning til at træde op imod det stigende antal strategiske retssager mod offentligt engagement (SLAPP); glæder sig over, at Kommissionens lovforslag og henstilling til medlemsstaterne af 27. april 2022 efterkommer Parlamentets opfordring i den henseende; understreger, at SLAPP er en særlig form for chikane, der fortrinsvis bruges mod journalister for at forhindre dem i eller straffe dem for at udtale sig om emner af offentlig interesse ved at påtvinge dem længerevarende, byrdefulde og omkostningsfulde retssager; opfordrer medlemsstaterne til at holde trit med ambitionerne i de foreslåede foranstaltninger og til at intensivere deres bestræbelser på at forbedre sikkerheden for og beskyttelsen af journalister;

21. bemærker med dyb bekymring den generelle indskrænkning af råderummet for civilsamfundet i visse medlemsstater, hvilket udgør en alvorlig trussel mod retsstatsprincippet, demokratiet, de grundlæggende rettigheder og andre EU-værdier; opfordrer Kommissionen til at føre tilsyn med de hindringer og anslag, som civilsamfundet udsættes for, som led i sin årlige retsstatsvurdering og -rapportering og til at indbefatte konklusioner og målrettede anbefalinger i sin rapport; gentager i den forbindelse sin opfordring til et særskilt kapitel om civilsamfundsforholdene i medlemsstaterne;

22. fremhæver, at den gældende retlige ramme på EU-niveau og nationalt niveau ikke i tilstrækkeligt omfang kan etablere og støtte et stærkt paneuropæisk civilsamfund, hvis eksistens er nødvendig for demokratiet; mener, at en statut for tværnationale foreninger og nonprofitorganisationer i EU kan yde ekstra beskyttelse til de civilsamfundsorganisationer, der står over for unødvendige hindringer for deres etablering og virksomhed[13].

[13] Se i denne forbindelse Europa-Parlamentets beslutning af 17. februar 2022 med henstillinger til Kommissionen om en statut for europæiske grænseoverskridende foreninger og nonprofitorganisationer (EUT C 342 af 6.9.2022. s. 225).

BILAG: LISTE OVER ENHEDER ELLER PERSONER, SOM ORDFØRENEN FOR UDTALELSEN HAR MODTAGET INPUT FRA

Ordføreren erklærer på eget ansvar, at hun ikke har modtaget input fra nogen enhed eller person, der skal nævnes i dette bilag i henhold til artikel 8 i bilag I til forretningsordenen.

OPLYSNINGER OM VEDTAGELSE I RÅDGIVENDE UDVALG

Dato for vedtagelse	29.11.2023
Resultat af den endelige afstemning	+: 20 –: 2 0: 0
Til stede ved den endelige afstemning – medlemmer	Pascal Arimont, Ilana Cicurel, Geoffroy Didier, Ibán García Del Blanco, Virginie Joron, Pierre Karleskind, Sergey Lagodinsky, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Sabrina Pignedoli, Jiří Pospíšil, Raffaele Stancanelli, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Javier Zarzalejos
Til stede ved den endelige afstemning – stedfortrædere	Daniel Buda, Pascal Durand, Heidi Hautala
Til stede ved den endelige afstemning – stedfortrædere (forretningsordenens art. 209, stk. 7)	Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Anne-Sophie Pelletier

ENDELIG AFSTEMNING VED NAVNEOPRÅB
I RÅDGIVENDE UDVALG

20	+
NI	Sabrina Pignedoli
PPE	Pascal Arimont, Daniel Buda, Geoffroy Didier, Jiří Pospíšil, Axel Voss, Marion Walsmann, Javier Zarzalejos
Renew	Ilana Cicurel, Pierre Karleskind, Karen Melchior, Adrián Vázquez Lázara
S&D	Pascal Durand, Ibán García Del Blanco, Sylvie Guillaume, Pedro Marques, Tiemo Wölken
The Left	Anne-Sophie Pelletier
Verts/ALE	Heidi Hautala, Sergey Lagodinsky

2	-
ID	Virginie Joron, Gilles Lebreton

0	0

Tegnforklaring:
+ : for
- : imod
0 : hverken/eller